

Передплата

на «РУСЛАНА» вносить:
в Австрії:
на цілий рік . . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . . . 5 кор.
на місяць . . . 1-70 кор.

За границею:

на цілий рік: зі щоденною
виплатою 7 доларів, або 12
рублів; з виплатою двічі
в тиждень 5 1/2 долара, або 10
рублів; з виплатою щод субо-
ти 4 1/2 долара, або 9 рублів.
Поодинокі числа по 10 сот.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш; а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
бо руске ми серце і віра руска.» — З Руслановх псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові щодня крім неділі і руских свят о 5 1/2 год. пополудня.
Редакция, адміністрація і експедиція «Руслана» при ул. Осоловських ч. II. (партер) (фронт від ул. Тихої). Експедиція місцева в Агенції Соколовского в ясажі Гавсманна.
Рукописи авертає ся лише на попереднє застереженє.— Рекламациі неопечатані є вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в «Надісланім» 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 сот. від стрічки.

Розлад в угорській міністерстві.

(X) Пересиленє в Угорщині вимагає скорого рішеня, бо вже 28. с. м. збирає ся сойм а новоіменоване під проводом д-ра Векерлього тимчасове правительство обовязало ся зголосити свою просьбу о відставку. До того отже часу повинна послідувати розвязка пересиленя. Способи що до розвязки подавані від часу пересиленя довели до такої запутанини, що тепер не легко найти який небудь вихід. Посеред кабінету проявили ся великі ріжницї з одного боку між стоїтицтвом, що стоїть на становищі угоди з 1867 р. під проводом Векерлього і гр. Андрашого, а з другого боку між стоїтицтвом независимців під проводом Кошута і Юста. Угорске пересиленє опинило ся на зворотній точці, котра має велику досяглість не тільки для самої розвязки пересиленя, але й для дальшого історичного становища Угорщини і тому треба пізнати погляди угорських державників в сій справі.

Банкова група независимців так учепила ся оклику самостійного банку, що не може від сеї гадки відстати. Вправді не є се річю неможливою, щоби Угорщина не могла спромогти ся на самостійний банк, коли н. пр. Румунія має свій окремиий банк. Однак обчислено, що заведенє такого банку обтяжилоб Угорщину річно на яких 30 мільонів, а се видаток, на який Угорщина в нинішних народо-господарських обставинах не може так легко спромогти ся. Сей тягар пригнобив би весь край і кожного

поодинокого горжанина і задля того вірноконституційне стоїтицтво угорске не може в тій справі погодити ся з независимцями.

Мимо сеї ріжницї однак не можна тратити надії на розвязку сего пересиленя. Се пересиленє шкодить не лише Угорщині, але також всій монархії. Надія на розвязку пересиленя тим більша, що значна частина независимців не рада такому насильному і нагальному змаганю до самостійного банку, а навіть визначні провідники независимців не одушевляють ся тими змаганями.

Яко спосіб поладити пересиленя представляє керманія угорского правительства монарсі також домаганє, щоби заведено виплату готівкою. Се домаганє було вже розвжуване в останній угоді, але оно обходить не тільки Угорщину, а також Австрію. Коли в 1892 р. перепроваджувано велике діло регуляції валюти, тоді керманія обох держав монархії мали намір приступити до виплат готівкою. Тепер дійсно Австро-угорський банк має нагромаджені такі засоби в золоті, що міг би покрити тих 85% банкнотів. Однак на се в Австрії не згодять ся, щоби знов значна часть золотих випладе за границю.

Крім того висуває тепер угорске правительство домаганя нових уступок військових, користуючи ся тим, що міністерство війни має значні потреби на військо і маринарку, що монархія має покрити значні видатки з нагоди прилуки Босни й Герцоговини. Тимто Мадяри радіб вихіснувати сю хвелью і знов вимагають введеня угорських емблем в армії, цілковитото усунєня німець-

кої мови, а заміщенє її мадярскою мовою.

Однак нема сумніву, що Корона а так само і держ. рада не згодять ся ані на виплати готівкою і самостійний угорський банк, ані на військові уступки. Тимто положенє угорского міністерства єсть безвиглядне і нема иншого виходу, як щоби міністерство знов подало ся о відставку, що неперечно стане ся в найблизших днях. А що Кошут не зможе утворити самостійного кабінету зложеного з самих независимців, бо Корона рішучо сему противна, ані Векерле не має спромози утворити кабінету в части з независимців, в части з угодовців (1867 р.), отже можливо, що буде до державної керми докликаний кабінет переходовий, котрий би обмежив ся виключно до переведеня виборчої реформи, а справу банкову відрочив на яких два роки. Імовірно сей плян поможе вийти з трудного положеня.

Огляд часописий.

(Укр. руска семінарія учительська в Чернівцях).

Буковині до недавня уважано немачею німецькою мархією східною, пристановищем германізаційної системи. Сій системі служили головню школи (хоч і автономічні і державні власти урядували і тепер ще майже виключно урядують по німецьки і в соймї розправи ведуть ся по німецьки), хоч більшу половину населеня становлять Русини. Семінарія учительська, котра мала підготовляти кандидатів і кандидатки учит. заводу для руских шкіл, була доси німецька. Аж тепер

В. Білєвський.

Гетьман Іван Мазепа в чеській літературі.

(Дальше).

Він є незвичайно плідним письменником. Звід его пера вийшли крім численних ліричних поезий як „Upr“ ще слідуєчі драми: Kocšan Retiborsky, Vaclav IV, Hynek z Poděbrad, Ulrik Hutten, Libušin soud, Drahomira і Ivan Mezera.) Як отже видно із заголовків, всі теми до своїх драматичних творів дебарав виключно з історичної бувальщини і виводив у них героїв, що борють ся за добро і волю свого народа, або людства.

Перейдїм з черги до обговореня драми „Ivan Mazera“, що й є властивою задачію отсеї розвідки.

Поперед познакомлю читачів із змістом драми у головній основі.

Мазепа покликав до Диканьки, замку Кочубея, Палія, завязтого ворога Поляків і Гордієнка, кошового запорожского, а свого сторонника, на нараду, а Палія також на суд за напади на Поляків. В замку пробували вже ки. Дульска, Зелєвський і гр. Потоцький, послы короля польского Лещинського. Перший прибуває Мазепа і витас ся з послами польськими та знакомить ся з Марисю, дочкою Кочубея, своєю похрестияцею, якої не бачив від 15 тьох літ. Марія робить на него доволі сильне враженє. Він видав порученє, щоби до замку не впускати нікого крім Палія і Гордієнка.

Розказ гетьмана виповнюють сердяки точно

і збороняють вступу у замок козакам. Задлятого вивауєсь остра суперечка між сторожою, а козаками, які невдоволені таким певеденєм, накидають ся з лайкою на нові порядки введжені Мазепою на Україні і стають в обороні люду, над котрим знуцає ся старшина.

У нутрі замку нараджуєсь ки. Дульска з гетьманом над пляном зради цареві дожидаючи Гордієнка і Палія, що незабаром прибувають. Гетьман стараєсь зєднати Палія для своїх намірів; колиж Палій стає окунем, Мазепа каже взяти его під сторожу; від сего здержують однак Мазепу грізні оклики козацької товпи зібраної коло замку, яка домагає ся видачі Палія.

На бенкеті, що слідував по нарадах, являє ся Палій оборонцем землі української проти Поляків і поневолених верств люду. Не могучи стеріти дружних відносин гетьмана до польских послів обурений виходить із салі. Се однак не перериває бенкету. Войнаровський співає пісню уложену Мазепою, яка є немов кличем до Українців, щоби гуртувались коло свого гетьмана.

Мазепа постановивши зрадити царя і получитись із Шведами старає ся усунути всі визначніші личности, що моглиб ему на новій дорозі ставити перепони. В першій мріі звертає ся проти Палія. Він облягає Палія в Білій Церкві, стараючись за всяку ціну дістати его в свої руки. Запрошує его підступно в табір свій, ручаючи своїм гетьманським словом за безпеченєство, а рівночасно віддає Орликови порученя піймати безоружного Палія і вислати в Москву. Орлик виконує се порученє.

Мазепа не забуває також зєднати собі царєну ласку, під якої охороною міг би невійше працювати для своєї цілі. Він зєднує собі дара-

ми московского шпігуна, пона Протазієва і виправляючи его в Москву, поручає запевнити царя о своїй вірности. В табір через сторожу продирає ся Кочубей, шукаючи гетьмана і домагаєсь від него видачі доньки, яка мала утечи до гетьмана, покинувши батьків. Не відаючи, що Марія находить ся в его таборі, поручає Мазепа, що Марія у него нема, але додає, що наколиб сама до него прибула, то він не видасть її батькови. Полковник Скоропадський найшов в своїм полку маніфест Карла XII, звиваючий козаків до зради царя; на тій основі припускає, що Мазепа наміряє зраду і ділить ся своїми думками з Полуботком. Мазепа довідавши ся про найденє маніфесту скликує військо і каже прочитати маніфест мимо острих протестів Скоропадского, котрий в таким поведєню гетьмана добачує намір, настроїти козаків неприхильно до царя. Палївці домагаючись видачі свого отамана перепивають читанє маніфесту своїм нападом на Мазепу. Він користуючись сею нагодою, іменує Скоропадского полковником Палївців і висилає его в похід проти Шведів до Меншикова, та в сей спосіб позбуває ся зі свого окруженя неприхильного чоловіка. Залагодивши в сей спосіб непорозумінє, іде до свого шатра. Войнаровський складає ему звіт про похід Карла XII. і звіщає, що Марія Кочубєйна є в таборі. Она виходить в тій хвилі з шатра і благає Мазепу, щоби могла при нїм лишитись, бо она любить его і без него йї не жати.

Мазепа перевіз Марію до свого замку в Бахмачи, де в єї товаристві проводив час на любощах та розмові, стараючись отрясти ся з журбї, що налягла на него. Він малює своїй любці світлий образ будучини, коли при помо-

повело ся змаганям руских послів буковинських осягнути заведење укр.-рускої семінарії учительської мужескої в Чернівцях. Про сю справу пише часопись „Буковина“:

„Ділимо ся з нашими читачами, з всіма Українцями буковинськими а далі з цілим нашим народом, де б він не був, — відрадною вісткою, що остаточно маємо вже свою чисто українську мужеску учительську семінарію в Чернівцях.

Вчера прийшло вже іменно до нашої краєвої ради шкільної урядове рішенє міністерства просвіти про розділ теперішньої учительської семінарії в Чернівцях на окремі, цілком автономні відділи, для Русинів, для Волохів і для Німців. Кождий відділ буде мати свого управителя. Очевидно, ся українська учительська семінарія не буде утраквістична, але чисто українська.

Здобуток се справді великий! Наші земляки, що живуть в Галичині під бременем польського всевладства, від довгих літ даремно борються ся між иншим о таку власне чисто українську учительську семінарію. На російській і угорській Україні ще більше літ мине, аж прийде до них така радісна хвиля, як отся тепер у нас. Так отже наша учительська семінарія є першою такою не приватною чисто українською інституцією і тому маємо ми всяке право бути гордим, що як раз у нас вперше вдалось вибити таку діру в мурах ворожих нам твердинь.

Українська учительська семінарія в Чернівцях є запорукою, що в наших українських народних школах, які вже маємо майже в кождій нашій громаді, будемо мати від тепер учителів вихованих в тій власне українській інституції, що певно не останеть ся без корисних наслідків. Довгий час старали ся ми о розділ теперішньої семінарії, бо розуміли власне вагу сего діла, щоби наших будучих учителів виховувано в своїй інституції. І нині се наше давне бажанє сталося ділом. А предєі не так ще давно, як же безвиглядні були ще у нас такі домаганя. Перед десятима літами державна учительська семінарія українська навіть в царстві наших мрій мала далеке місце. Нині є вже вона частиною нашої реальної дійсности. Здобуток сей приносять нам нині наші послі а могли оні осягнути се тому, що все таки нарід наш шляхом просвітнього і економічного розвою дійшов остаточно до свідомости своїх прав і має вже в собі певну силу, потрібну до реалізованя своїх чимраз дальших потреб. Так отже рівночасно є також ся семінарія наша доказом нашої сили, яку скріпляють

чи Карла XII. визволите Україну зпід московского ярма, та обіцює її любити. Марія віддає ся цілою душею своєму любимцеві, она любить єго до нестями боїть ся о єго судьбу; вона любить єго більше як героя, гетьмана і народного діяча, що зробить свій нарід щасливим. Для него приносить Марія в жертву все, що має найдорожшого. Та над їх головами громадають ся хмари!

Царський післанець привозить від царя лист і дар царя — Кочубея і Іскру, котрі обвинили гетьмана в Москві о зраду. Цар велить гетьманови стратити обох. Майже рівночасно одержує Мазепа від своїх довірених Орлика і Войнаровского вісти, що Голіцин впав на слід зради.

Він непевний, що має почати з Кочубеем, батьком своєї любки і рішає пійти за осудом Марії, яка несвідомо, одушевлена пляном свого любого гетьмана осуджує свого батька, як зрадника вітчизни.

Мазепа звіщає їй тоді про донос і засуд Кочубея і видає останні прикази. З на двору чути бубни, знак, що страчено Кочубея — Марія в розпучі кидає ся з вікна. Над єї трупом присягає Мазепа пімсту і наказує дружині готовитись до походу в шведський табор.

Перед табором Карла XII. скликає гетьман своє військо на раду, зображає яркими красками положенє України і насильства московскі та сповіщає про перехід на сторону Шведів зазначаючи однак, що нікого не силує оставати з собою. (Дальше буде).

і якою тепер більше, ніж коли небудь піклуватись треба, щоби могли ми все далі і все висше йти, щоби дійти тут колись до нашої повної свободи і волі!“

Політичний огляд.

Австро-Угорщина.

Виготовлений вже прелімінар краєвого бюджету Галичини на 1910 р., предложений послам на першій засіданю соймової сесії, замикає ся недобором около 22 мільонів корон. Позаяк справа, чи і коли центральне правительтво буде могло перевести намірене уздоровленє державних фінансів, з яким лучить ся справа віддачі певної часті з нових збільшених державних доходів краєм на уздоровленє їх фінансів, усуває ся на разі з під реальних обчислень, тому краєвий виділ предкладає покритє недобору на 1910 р. слідуєчим способом:

Передовсім приймає, що доходи з експіруючих з сям роком законів пропінацийного і про краєвий додаток до податку особисто-доходового не будуть відняті краєви на слідуєчий рік і з тих жерел обчисляє дохід на 9 мільонів корон; прочий недобір в квоті 13 мільонів корон предкладає покрити девгоречинцевою позичкою при помочи випущеня краєвих облигацій. Була би се перша (зглядио друга) краєва позичка на покритє біжучих видатків. Уповаженє, яке має сойм ухвалити, до зятягненя згаданої краєвої позички, стало би зовсім безпредметовим, коли би працюючий парламент полагодив корисно справу поправки державних фінансів і звязану з нею поправу краєвих фінансів.

Угорський президент міністрів Векерле був в середу у цісаря на цілогодичнім послуханю у Відні; широко обговорював політичне положенє на Угорщині та представив монархови перебіг послидньої міністеріальної наради в Пешті а крім того становище поодиноких проводирів коаліційних стронництв. Цісар прийняв сей звіт до відома, однак ніяке рішенє не занало. О 11 год. перед полуднем удав ся др. Векерле до міністерства заграничних справ, щоби взяти участь в нараді спільних міністрів а цополудни відїхав до Пешту др. Векерле поїде ще раз в сям тижні до Відня імовірно в суботу.

В угорських справах наступило поважне погіршенє. Корона не а годить на ніякі військові уступки, з огляду на становище австрійского парламенту, з другоїж сторони, як вияснено на спільній раді міністрів, військові круги уважають неможливим дальше відкладанє вивінованя армії. Заряд армії виказує надвижку запотребовань на 1910 р. в сумі около 300 мільонів корон. Та сума заключає 160 мільонів виданих на уоруженє підчас прилуки, 54 мільонів підвижки звичайного бюджету а заразом нові домаганя на будову кораблів. Ті великі кошти стрітять ся з опором Мадярів, коли за ухвалене тих сум не одержать зрівноваженя. Під тим зглядом нема згоди серед угорского кабінету; банкова група потовить ся до обструкції.

„Deutsch-Nationale Congress“, звіщає, що на першій засіданю долішно-австрійского сойму прийде знова під обради право Коліско-Аксман в виді наглого внесеня німецкого характеру Долішної Австрії. На перших засіданях сьїмів Горішної Австрії, Зальцбурга і Передарулявій будуть повставлені подібні внесеня.

В письмах до поодиноких намісництв повідомило правительтво краї про свої наміри що до поправки краєвих фінансів. Начерк правительства є слідуєчий:

Предлогу про податок від горівки внесе правительтво в парламенті без зміни. Дотеперішнє переказуванє 20 мільонів корон в хосен країв наступить рівнож слідуєчого року. Зато в 1910 р. буде переказана виключно сума, яка відповідає протягови кампанії. Переказуваня від особистого податку і зменшеня реальних податків будуть тревати і дальше під услівем, що особистий податок буде вільний від краєвих додатків. Правительтво задумує викинути участь країв в особистім податку за суму 20 мільонів корон.

Протв підвижки податку від пива аж до висоти 4 корон не підносить правительтво за-

мітів, і не буде могло пристати на продовженє сего стану поза 31. грудня 1917 р. Краєві закони повинні заключати постанови що до викупу додатку до податку від пива центральним правительством.

В справі нових податків вказує правительтво на можливість установленя податку від зросту вартости. Покликаним до сего органом були би громади; дохід з сего податку поділили би між себе край і громади. На кінци правительственного начерку вказано, що коли би згадані середники не вистали до замкненя слідуєчих бюджетів без недобору, то недобір треба би покрити додатками до безоосередних податків, позаяк держава не може взяти на себе дальших переказувань своїх середників на край.

Заграниця.

Положенє в Греції погіршило ся до тої степеня, що грозить навіть внутрішня війна. Офіцирский союз опанував правительтво зовсім і змусив єго до усуненя зі служби 21 офіцирів, які урядили овацію в Потрас і на Корфу наслідникови престолоа. Годі отже приуискати, щоби серед таких обставин міг король Юрій ще довше панувати в Греції. Тепер є він наче вязнем атинської залози. Але й серед инших горожан не може він найти опору. Предєідники промислових стоваришень в Атинах і Пірею рішили, що в дни скликавня парламенту мають відбути ся віча, на яких має бути поставленє домаганє в справі переведеня військових і соціальних реформ і то сейчас, а офіцирский виділ і студентскі стоваришеня підопруть се.

Сторонники бувшого президента кабінету Теотокіса ладять в усіх провінціях противний рух. Теотокіс оголосив письмо, в яким виказує, що з 80 міль. державних видатків годі заощадити 25 міль. на військові цілі та що тим менше моглаб Греція зятягнути 200 міль. позички з огляду на теперішню свою конституцію. Програма офіцирів і атинських цепіє є неможлива до сповненя і єї переведенє є замахом на грецьку державу. А що сторонництво Теотокіса має в парламенті значну більшість, тож парламентарна кампанія є вже наслідком сєї заяви рішена. Вже тепер зачинають Теотокісти уряджувати по провінціях зборя, так, що побоюють ся кровавих стріч між сторонництвими. З великою обавою можна ожидати скликавня парламенту, а між тим на границі Тесалії стоїть ще вооружений відвічний ворог Греції.

В одним дивеннику виступав міністер війни проти твердженя Теотокіса, що неможливо збільшити грецьку армію до 150.000 людей. Противно міністер війни виказує, що разом з семилітною резервою можна виставити 250.000 людей. І инші атинські дивенники виказують здивованє по причині заяв бувшого президента міністрів і осуджують остро можливе розвязанє парламенту і задержанє начальної команди.

Просимо відховити передплату.

Новинки.

— Календар. В суботу: руско-кат.: Захарій прор.; римо-кат.: Томи Вілян. — В неділю: руско-кат.: Василя; римо-кат.: Ямаруша.

— Гість Ексц. Митрополита. У Львові перебував яко гість Ексц. Митрополита гр. Шептицкого Преосв. єпископ Юлій Фірцак з Мункача. Вчєра був Преосв. єп. Фірцак в ложі на засіданю сойму, прислухуючи ся з увагою промовам руских послів. Єпископ явив ся у всіх відзнаках свого достоїнства.

— Руске віче у Філядельфії. Оноді відбувало ся у Філядельфії в Америці велике руске народне віче з отсим дивенним порядком: Точно о 9 год. рано в церкві катедральній (816 N. Franklin Str.) відправив Преосв. Сотер Ортинський для вічевиків службу Божу, по котрій сейчас всі присутні перейшли до катедральної галі на наради з слідуєчим порядком дивенним: 1) Отворенє віча Преосв. Сетором. 2) Вабір вічевої президії. 3) Списанє делегатів і учасників віча. 4) Реферат п. Е. Гвоздика на тему: Значінє просвітї в житю народнім взагалі а у нас з окрема, тай далекосягла діяльність народних шкіл. 5) Реферат д. О. Стеткевича на тему: Як і чим боронити би нам свого рідного на тій чужині. 6)

1) Пынинъ-Спасовичъ: История слав. литературы т. II ст. 973.

Реферат д. Дмитра Андрейка на тему: *Справа заснована Р. Н. Союзу педагогічного (чи якої іншої назви товариства просвітнього), тай головної начерк его діяльності і его адміністрації.* 7) Дискусія над рефератами. 8) Внесення учасників віча. 9) Закінчене віча.

— **Клопіт з прогульковим поїздом.** Звичайний поїзд особовий забирає найбільше 600 осіб, однак ся норма не відноситься до Русинів, бо їх може їхати навіть півтора тисячі одним поїздом з одною машиною. Не знати, чи се протекція, чи кпини? Але так бодай заявила дирекція залізниць, коли прогульковий комітет стався о два поїзди. Дотичний референт рішив, що не треба двох поїздів, бо він дасть таку машину, що потягне о 50 тов більше, чим важать разом всі прогульковці. Гарне се обчислене, але непрактичне, бо поїзд буде їхати три замість двох годни.

— **Міський трамвай а Русини.** Прогульковий комітет „Сокола“ у Львові хотів замовити на неділю досвіта 20 возів електричного трамвая, які мали їхати між віденьскою каварнею а головним двірцем від год. 4:30 до 4:55. Тимчасом дирекція трамваїв відмовила, заслонюючись тим, що машини пускає ся в рух аж о год. 5.

— **Археологічні розкопи.** Протягом липня і серпня сего року велись археологічні розкопи під доглядом археолога Гамченка в селі Криничках, балтского повіту. Розкопки дали багато матеріалу старої доби. Раніш біля Криничок знайдено дуже багато цікавих і рідких артистичної роботи річей. Як, звичайно, всі они відіслали до Петербурга, де стануть власністю археологічної комісії. В початку місяця липня д. Гамченко оглядав „Вали“ біля хутора кн. М. Щербатової Цехмиїстрової, що лежать на схід від м. Немирова по річці Городниці. Перед тим се місце оглядали професори Антонович та Іванішев. Проф. Антонович гадав, що сі вали а часів скифської доби, а Іванішев — старинно-славянської. Д. Гамченко обома не згожує ся. І тепер почато розкопки на кошт властительки „Валів“ кн. Щербатової. Д. Гамченко — представник петербурского археологічного товариства і звичайно все, що відкопають, пішло в Петербург. Д. Гамченко збирає ся писати научну розвідку про доісторичну добу околиць Немирова (на Україні).

— **Меліорацийне бюро в Києві.** Засновує ся меліорацийне бюро, якого круг діяльності поширять ся на всі південно українські губернії. Бюро збиратиме матеріали з меліорацийної статистики, вироблятиме проекти меліорацийні ставків і земель, законуватиме сі проекти, ширитиме серед людности відомости про добуванє води й висушуванє болот, збиратиме статистичні відомости про запаси вогкості і інші метеорологічні відомости. По всій Україні будуть відкриті місцеві відділи, які дбатимуть як про збиранє потрібних статистичних матеріалів, так і про виясненє найпекучійших місцевих потреб в справі меліораций. Статистичні праці бюро виходимуть невеликими брошурами й будуть приступні найширшим громадским верствам.

— **Величезний пожар киплячки.** Вчора рано якийсь злочинець підпалив збірник киплячки в Бані Котівській коло Борислава. В збірнику було тисяч бочок киплячки. З того можна представити собі, який се був пожар. В додатку збірник не горів спокійно, бо киплячка вибухла і розлілалась ся струями в долину. Від палаючої полумінії киплячки заняли ся три сусідні збірники нафти, в яких разом було 2,000 бочок киплячки, і поступенно один по другім вибухав. Перед вибухом першого збірника зібрало ся докока огню багато людей, яких не було кому усунути перед грізною небезпекою. Коли наступив вибух полумінь попарила кількадесят осіб, а кажуть, що кілька людей найшло смерть в горючій потоці нафти. Вечером упав зливний дощ, але замість помочи, розширив пожар, бо запалена киплячка плила на воді в село Баян Котівська і запалила 12 господарств. Одна з часописий доносить, що коли пожарники і робітники заздальгід хотіли забезпечити Баню Котівську перед пожаром, то селяни не допустили до сего, бо бажали, щоб їх високо обезпечені дома згоріли. Пожар збірників буде тривати ще зо два дни, поки вся киплячка не вигорить. Ратунок взагалі був тяжкий, бо робітники святкують жидівські свята, а зами спроважено робітників з наших закопів, огонь обняв всі чотири збірники киплячки. Вечером прибули на поміч піоніри з Перемишля.

— **Хрест яко дорога до університетів.** В Росії, як звісно, вету для Жидів на університеті є обмежений. Щоби бути прийнятими на університети, багато молодих жидів, що покінчили там середні школи, вихрестили ся. Однак рос. міністерство просвіти добачило дійсну причину зміни релігії у впрочім консервативних жидів і поручило університетам приймати лише тих, котрі вихрестили ся перед днем 4. вересня.

— **Велика крадіж на почті.** З Кракова доносять: Перед кількома днями доквано в уряді почтовім на тутешнім двірці значної крадежі. Одна з тутешніх фірм післала була в грошевім листі 5000 рублів якомусь купцеві в Гусятині. Адресат одержав лист в иншій куверті а в ній замість грошей два числа газети „Głos Narodu“.

Повідомлена о тім дирекція розвела при помочи поліції доходження, котрі однак позістали доси без успіху. Підозріне впало на одного з фунціонерів почтових і зроблено ревізію в его помешканю, котра однак не дала ніякого висліду.

— **Наслідки темноти народної.** В архангельській губернії, каже „Г. К.“, хтось пустив серед простих селян чутку, що на зміну холери прийде чума. Буде ходити по селах по ночі і заразить всіх, хто спати ме. Переляк охопив всі села. Селяни боялись лягати спати. Тільки наступав вечір — селяни зачинали ворота, завішували вікна, замикали двері і починали молити ся. Серед селян найшли ся і хоробрі лицарі, які заявили, що як появиться ся чума, они вийдуть з нею на бій. Був такий лицар і в селі Совзі. Раз під вечір в село прибігла а поля дівчинка з звісткою: чума йде... Хоробрий „лицар“ виступив на зустріч чумі, яка йшла в образі старенької бабусі до села. „Лицар“ для „хоробрости“ випив горілки. Ти що се? До нас? — запитав бабусі. Я батечку, в Онежский монастир... Я тобі покажу монастир... І він ударив бабу буюком, після чого она повалилась на землю. Юрба селян, що стояла здалеки, побачивши, що „чума“ впала, кинула ся допомагати своєму „лицареві“, і почала ся страшна безглузда розправа. На щасте, на крик наспів управитель почти з сусідного села, якому вдало ся уратувати нещасну прочанку.

— **Лювегер хорий.** Посадник Відня по повороті з Льоврано проводив на онодішні засіданю християнсько-суспільного сторонництва. Ненадійно занедужав так тяжко, що треба его було відвезти до дому і положити до ліжка. По якімсь часі недужому трохи полекшало так, що поїхав на засіданє сойма і міг там промовляти.

— **Врожай яблук.** У Києві сего року помічає ся цікаве явище. Що року в сю пору з могиліського району селяни-садівники привозили чимало яблук равних сортів. Тепер, через кепский урожай яблук, таких селян у Києві дуже мало. Лівобережні господарі-садівники (остерський і козелецький повіти) також повідомляють про не дуже гарний, а місцями навіть кепский урожай не тільки яблук, а й иншої садовини. Деякі яблоневі сади дали ледви чи третю часливу пересічного врожаю. Такі самі вістки що до врожаю яблук надходять і від наддністрянських садівників. У нас в Галичині лише місцями зародила садовина.

— **„Добрі діти“.** В містечку Монастириці, в Росії, трафив ся сими днями такий випадок: Дід Дидик зі своєю старою почав рвати в садочку перед хатою груші. Коли се вискочили з хати син та невістка їх, він з сокірою, а вона з косою, і почали кричати: „Доки отсе ви будете заїдати наш вік? Не чіпайте дерев? Мати відповіла: „Як помремо, тоді буде твоє, а тепер наше.“ — А, так се ваше? так отже вам! — і „діти“ почали бити батьків. На крик старих збігли сусіди і не дали ануцяти ся над старими. В старої поранено косою голову та поломано руку, а в діда тільки синяки. Телер батьки подали дітям до суду і просять, щоб їх покарано як найтяжше.

— **Поетичний кутин.**

З тюремних мотивів.
Ніченька зоряна землю окутала,
Сплять і степи і гаї, —
Та не заснули, турботами збуджені,
Думи невпинні мої.

Думи за думами темними хмарами
Рано і вечір снують...
Дайте бо сонця ласкавого, теплого,
Дайте пригоди забуть!

Пестять, голублять сі зорі довічні,
Темна отся далечинь,
Легідно нічка шепоче до серденька:
„Годі, засни, одпочинь!“

Мамо природо! Ти чарами дивними
Щастя безмежне даєш,
Всіх пригортаєш до лона широкого,
Спокій на серденько ллєш.

Перед тобою побожно схиляю ся,
Серденьком щирим молю:
Ты приголуб мою вірну дружиноньку,
Тяхо шенни їй „люблю“.

Зорями світлими, зорями дивними
В очі її завірри, —
Нижнім коханєм, любовю безвірною
Світять і гріють вони.

Все, що побачиш, усе, що підслухавш,
Мамо, повідай мені,
Може й мене заспокоїш, природонько,
Думи розважиш сумні.

Може в обіймах твоїх щиро-матерніх
Чарами ночі уплюсь,
В сяйві сріблястім ростану, розвію ся,
Духом з тобою зідлюсь!

Пилип Капельгородский.

Оповідки.

— **Іменованя і перенесеня.** Намісник переніс старосту Станислава Боднара з Чорткова до Подгужа і поручив управу староства в Чорткові ст. комісареві повітовому, Тадеви Макаревичови. — Намісник іменував канцеліста намісництва, Ів. Чоловского, канцелістом поліції у Львові а поліційного канцеліста Ант. Голода канцелістом намісництва. — Буковинська краєва рада шкільна іменовала заступниками учителів Русинів: М. Башалаука і Цуркановича при П. гімн в Чернівцях, Ст. Коралевича при гімн. у Вижиці, Льва Рудницького і Бекула при гімн. в Кіцмани і Вол. Домбровского при реальній школі в Чернівцях.

Наука, штука і література.

— **Байки М. Старицького.** У Києві друкують ся і незабаром вийдуть в світ байки М. Старицького. Виданє сих байок вже 15 років як все випродане. Теперішнє виданє буде з малюнками.

— **Професор А. М. Лобода** викладатиме в осіннім півроці в київській університеті „малоруськую латературу XIX ст.“ (спеціальний курс для охочих).

Галицький сойм.

Вчорашнє засіданє отворив кр. маршалок гр. Ба дені промовою, в якій головну увагу звернув на сумний стан краєвого бюджету. Бюджетова предлога на 1900. рік виказує недобір в квоті 13.480.666 К. Краєвий виділ вносить, аби сей недобір покрити емісійною позичкою, а в дальших роках є надія зводити якое кінці бюджету, бо має наступити загальна санація краєвих фінансів. В рускій часті своєї промови кр. маршалок висказав надію, що при обороні фінансової будучности краю підуть обі народности разом не лишень в соймі але і поза Галичиною у Відні. Промову закінчив трикратним окликом „Наймилолюбивіший наш цісар і король Франц Йосиф І най жасе!“, який послі тричі повторили.

Потім забрав голос намісник др. Божинський, зазначаючи, що реформа адміністрації в краю вінчає ся добрим успіхом. Поправа відносин в адміністрації став вже видима. Потреба ще помноження старостів і до того дійде. Сю акцію спіяють поодинокі громади, які суперничать зі собою що до осідків старостів. Дальше намісник представив стан державних запомаг для навіщених живловими нещастями, згадав (в рускій часті своєї промови) про занецищуванє рік киплячкою про пробу продажи дерева з державних лісів, побороване пошестивих надуг та про регуляцію рік. Говорячи дальше по польски перейшов на область шкільництва, зазначаючи, що в многих народних школах заведено IV класу, аби сільским хлопцям улєкшити вступ до шкіл середних і скликувано анкети в справі реформи народного шкільництва. З 66 ухвалених соймом начерків законів 41 дістало цісарську санкцію, а між иншими ловецький закон. Вкінці зазначив намісник, що буде змагати до того, щоби з сойма виходив клич до народної згоди а не до борби народної ни суспільної. Бєсїду намісника прийнято оплесками.

Маршалок присьвятив спомин помершим послам: Глембоцькому, Тшепцецькому, Скалковському, Фрухтманови і гр. Казимірови Баденьому.

Палата уділила відтак кількаденевих відпусток 8-ом послам, а між иншими п. Дудикевичеві (який захорував з пересердя, що на его візванє, одвомишленники его не прийшли на засіданє клубу).

З черги послі Адам, Стапінський і Олєсницький промовляли за виборчою реформою.

Рускі послі при всіх точках дневного порядку, при яких не було руских звітів печатаних, протестували проти легковаженя рускої мови краєвим виділом, так що 8. і 12. точку маршалок усунув з дневного порядку, щоби не давати причини до тих промов.

Засіданє скінчилось о 2. год. а слідуюче відбуває ся нині від 10. год. рано.

Материяли до нацоанально-політичного і культурного життя Русиків.

(Дальше).

XVI.

Wien, den 14/IV. 1902.
XVIII/I Schumannngasse 9.

Дорогий Даньку!

Згадану статью вишли й до „Буковина“ — бо мені розходить ся о те, щоби я опісля міг цитувати в німецьких часописах, що ось то руска часопись пише про бесіду д-ра Затлера так і так... В той спосіб цитував я „Руслана“, як мабуть знавш. Я хочу на всякій можливий спосіб підбадьорити Затлера, щоби він заговорив в німецькім парламенті про справу українського університету. Бо се був би скандал для австрійського правительства і для Поляків, для того вони старають ся уже тепер задитькати Затлера, мовляв „що Вам до Русиків, вони навіть о тім не знають, що Ви виступаєте в їх обороні, їм се байдуже...“ (Так писали недавно польські часописи в Познані і польонофілська „Germania“). Отже ми повинні доказати, що нам се не байдуже. Отже треба, щоби зі всіх сторін краю спали ся адреси (листи не телеграми) з подякою. Кілька таких листів вислав уже Петрик з Комарна. Розуміє ся, що найкраще, щоби під таким листом було як найбільше підписів — але наколи се не можливо, то нехай оден підпише, н. пр. „X. Y. Z. in Namen der Ruthenen Przemysler Bezirks...“

До редакцій в такій справі не маєш що удати ся, вони не розуміють справи, та думають, що кожний Німець, се ворог Русиків. Ми повинні мати троха політичного смуту та використати ситуацію. (Треба знати, що правительством числять ся з голосами заграниці, особливо з Німеччини). Напиши до Миколаевича, Кміта, Осдача і т. д. витолкуй їм справу, що тут нема що бояти ся (впрочім можуть підписувати мужиків) — не мусить се бути дуже добре по німецьки писане, але так, щоби зрозумів. Але нехай спішать, бо завтра збирає ся німецький парламент, а сесия не потреває довго. Така добра нагода, як тепер не трафить ся так скоро. Відішли мені відвратною поштою (на кореспондентці як не мавш часу) що зробив в тій справі! Сердечно дякую Тобі за присилку „Найдевої Сотки“ — чому не містиш усіх своїх перекладів в „Літ. Н. Вістнику“ — се було би о много лучше. Де Ти жениш ся? Напиши більше про себе — я з усіх шкільних товаришів в найліпших звосинах живу з Тобою, отже хотів би дещо більше знати про Тебе.

Цілую Тебе сердечно
Роман.

XVII.

Wien, den 3. VI. 1902.

Коханий Даньку!

Сердечно дякую за картки перепіси. Що коло Тебе чувати? Чи вислав згадану адресу до Берліна? Як знаєш з картки повідомлення, уже більше як два тижні сему оженив ся я з Христиною. Вона шле Тобі поклон. Менкаю тепер: XVIII/I Lazaristngasse 36. Коли відвідаєш нас? Коли жениш ся? Пиши! Пиши коханий як найбільше! Ага! маю до Тебе ще одну просьбу. Я пишу до одної берлінської часописи статью про Українців. Наводжу точно число російських, галицьких, буковинських, угорських Українців. Найновіша статистика Угорщани ще офіційально не оголошена, отже в ніякій бібліотеці не дістану найновіших дат. Але в зимі, (мабуть в лютім або марті — напевно не знаю) була подана найновіша статистика Угорщани, після народности і віроісповіданя в новинках „Діла“ і „Руслана“, мабуть під заголовком „Населене Угорщани“ — Тобі легше розвідати про се число „Діла“ або „Руслана“ як мені у Відні. Проте відіши сї дати про угорських Українців (точно!) і пришли мені ласкаю як найскорше.

Пиши більше.
Цілую Тебе сердечно, та здоровлю Гамерского, Федоновича і знакомих.

Твій
Роман.

XVIII.

Марицель, в Стирії 25. VII. 1902

Коханий Даньку!

Жаву тепер в Гогенбургі (Hohenburg in Nieder Österreich St. Pölten) і робю звідси прогульки до Стирії і Зальцбурга. Чи получив мій послідний лист і телеграму? Коли прийдеш до Відня? Клаїняюсь низенько Твоїй подружі.

Цілую Тебе щиро
*Роман.
Christa.*

XIX.

Gruss aus Lilienfeld, N.-Öst. 7. IX. 1902
Коханий Даньку!

Я остаю до 15. с. м. в Гогенбургі. Напиши відвратною поштою, що коло Тебе чувати і яка тепер Твоя адреса.

Цілую Тебе щиро
*Роман.
(Дальше буде).*

Телеграми

в дня 17. вересня.

Відень. У президента міністрів відбула ся вчора конференция президента Буковини та послів Василька, Гормузакого і Ончула в справі виборчої реформи соймової на Буковині. Буковинський сойм збере ся мабуть на коротку сесию перед держ. радою в справі виборчої реформи.

Прага. Красвий виділ має затягнути 22 мільонів позички, щоби покрити недобір.

Градець. Бюджет предложеный стирийскому сойму выкажує 15 1/2 мільонів недобору.

Софія. Болгарска агенция телеграфична доносить, що в урядових кругах нічого не знають про розповсюджену чутку за границею, немов то цар Микола стрітить ся з болгарским королем в Евксвограді.

Студент філософії, вправний інструктор цюшує лекції на цілий рік. Зголошена на адресу: Антін Яворський, студент філософії в Товмачі. 88(3)

РУСИНИ! Жадайте у всіх трафіках, торговлях і крамницях лише туток і паперців з першої галицько-руської фабрики Евгена Біліньского в Збарзжі.

З доходу сеї фабрики йде 35% на будову церкви в Сеняві, 10% на школи і бурси тов. педагогічного, а 5% на сироти і вдови по священниках.

Держім ся покликую:
Свій до свого!

Церковні річи

КРАСНІ І ДЕШЕВІ ПРОДАЄ

„ДОСТАВА“

основана руским духовенством — в Станиславові при ул. Смольки ч. 1, а у Львові при ул. Рускій ч. 20 (в каменіці „Дністра“). Там дістане ся ріжні фелони, чаші, хрести, ліхтари, свічки, таці, патериці, кивоти, плащениці, образи (церковні і до комнат), цвіти і всякі другі првбори. Також зривмають чаші до позолоченя і ризи до направи.
Уділ виносить 10 К (вписове 1 К), — за гроші вложені на щадничу книжку платять 6%.

Ол. Барвіньский. Историчний огляд засновня Народного Дому у Львові (на основі жерел). — Ціна 80 сотиків.
Ол. Барвіньский. З останних десятиліть XIX віку. — Ціна 40 сот.
W sprawie uniwersytetu lwowskiego, list Edw. Gutschwosza, szefa sekcijnego ministerstwa wyznań i ośw. do Alexandra Barwińskiego. — Ціна 10 сот.
Гомерова Одиссея, переклад Ніщиньского Байди). Ч. I і II. — Ціна 4 К 40 с.
Метаморфози Овідія, переклад Сердешного. — Ціна 1 К.
Григорій С. Скворода. — Ціна 30 с.
Коницький, Непримирена. — 40 с.
Куліш, Дон Жуан Байрона. — 40 с.
Антін Головатий, Уманця. — 30 с.
Шевченко, Наймлячка, повість. — 60 с.
Княгиня 30 с.
Прф. Ратміров, повість Мордовця. — 40 с.
Оржешко, Великий, новела. — 50 с.
Йов, пересіс П. Ратая. — 1 К.
Можна дістати через администрацію „Руслана“ або в книгарні Н. Товариства ім. Шевченка.

Бюро учительське і службове

Мариї Немчиновської, Львів, площа Академічна 3.

Образи Шевченка,

Хмельницького, Колляревского, Лисенка від 6—200 К. Фігурки з гіпсу а 80 с і 1-20 К. Краватки, гердави, сорочки, фартушки, шапки сокільські і козацкі, альбоми, церфуми, спинки, брошки і шпильки з гербом, тутки і паперці ріжного рода поручають. — Склади. „Сокільского Базару“ у Львові, Стрию і Станіславові.

Товариство взаїмного кредиту

„Дністер“

у Львові, ул. Руска ч. 20.

Телефон ч. 788.

засноване при Товаристві взаїмних обезпечень „Дністер“ в р. 1895 на підставі закона о стоварищенях з р. 1873.

Одвічальність членів обмежена до подвійної висоти уділу.

Цілею Товариства є уділюванє кредиту своїм членам ріжнорічним обезпеченням в „Дністрі“ від більше літ.

Проценти від вкладок 4%, без отрученя податку рентового.

Вкладки приймає і виплачує Каса Дирекції Товариства в годинах урядових, від 8. до 2. год. в полудне.

Конто в Щадниці поштової ч. 35.527.

Конто жирове в банку австро-угор.

Вкладки щадничі К 2,848,890.—

Уділи членські К 262,994.—

Позички уділені К 3,396,002.—

Канцелярії Товариства отворені перед полуднем.

Розклад залізничних поїздів

важний від 1. мая 1909.

До Львова приходять з	рано	перед пол.	по пол.	вечер	в ночі
Кракова	5-50	8-55	1-30	5-45	9-50
Кракова	7-25	9-50	—	8-40	2-30
Тарнога	—	—	1-10	—	—
Підволочиск	7-20	12-00	2-15	5-40	10-30
Червоєць	8-05	—	2-05	5-58	9-30
Червоєць	—	—	—	6-40	12-20
Станиславова	5-45	—	—	—	—
Коломиї	—	10-20	—	—	—
Стрия	7-29	11-45	4-25	—	11-00
Пустомит	7-29	11-45	4-25	10-15	11-00
Самбора	8-00	9-57	2-00	—	9-00
Любіня	8-00	9-57	2-00	9-00	11-45*
Рава рускої	7-10	12-40	4-50	—	—
Явова	8-05	1-15	5-00	9-25	10-10†
Брухович	7-10	10-05A	1-48B	4-50	8-20
Брухович	8-15	12-40	3-27B	5-30G	9-35B
Зимної води	5-50	7-25	1-10	5-45	9-50
На Підзамче:					
3 Підволочиск	7-01	11-40	2-00	5-15	10-12
Бродів	7-01	—	2-00	5-15	10-12
Курович	—	—	11-19	—	9-39
Винник	8-07	—	11-19	3-26	9-39

Зі Львова відходять до	рано	перед пол.	по полуд.	вечер	в ночі
Кракова	3-50	8-25	2-45	7-00	11-15
Кракова	—	8-40	8-12	7-35	12-45
Рашева	—	—	3-30	—	—
Підволочиск	6-20	10-40	2-16	8-00	11-10
Червоєць	6-10	9-35	—	—	10-38
Червоєць	—	9-10	2-23	—	2-50
Станиславова	—	—	2-50	—	—
Коломиї	—	—	—	6-00	—
Стрия	7-30	—	1-45	6-55	11-25
Пустомит	7-30	10-35*	1-45	6-55	11-25
Самбора	6-00	9-05	—	3-40	10-45
Любіня	6-00	9-05	2-15*	3-40	10-45
Рава рускої	6-14	11-05	—	—	11-33‡
Явова	8-20	10-10	1-37†	3-40	6-30
Брухович	7-21	11-05	2-30B	5-50G	8-34B
Брухович	8-14	9-00A	12-41B	3-45	7-10
Зимної води	3-50	8-40	3-30	7-35	11-15
3 Підзамча:					
До Підволочиск	6-35	11-00	2-31	8-29	11-32
Бродів	6-35	11-00	2-31	8-29	—
Курович	—	7-13	—	2-52	—
Винник	5-44	7-13	1-30	2-52	—

ЗАМІТКА: Поспішні поїзди печатані товстим друком. — *) Лише в неділі і свята від 1/6 до 1/8. А) Лише в неділі і свята від 1/2 до 3/8. — Б) Лише в неділі і свята від 1/6 до 3/8. — В) В неділі і свята а від 1/2 до 3/8, щодень. — Г) Щоденно від 1/2 до 3/8. — З) Лише в неділі.